

ВІДЗНАЧЕННЯ 80-РІЧЧЯ ОКСАНИ АДАМІВНИ САПЕЛЯК

Марія ГОРБАЛЬ

ORCID ID: <http://orcid.org/0000-0001-9287-8336>

провідна наукова редакторка,

Інститут народознавства НАН України,

проспект Свободи, 15, 79000, м. Львів, Україна,

e-mail: horbal.m@gmail.com

10 квітня 2025 року відбулася урочиста Академія, присвячена 80-річчю Оксани Адамівни Сапеляк, кандидатки історичних наук, Дійсного члена НТШ, авторки понад 20 індивідуальних книжок та понад 200 статей і розвідок у наукових і науково-популярних виданнях (іл. 1).

Оксана Сапеляк — кваліфікована етнологиня, плідно і творчо працює в дослідженні та популяризації українського народознавства, зокрема сімейного побуту українців, а також діяльності Наукового товариства ім. Шевченка, історії УГКЦ, української спільноти в Аргентині і Парагваї тощо. Основну частину життя вчена пов'язала з академічною наукою та докладає чимало зусиль для популяризації українського народознавства, також є активною, невтомною громадською діячкою.

Урочисту Академію відкрив директор Інституту народознавства НАН України академік Степан Павлюк. Він вручив ювілярці відзнаку НАН України «За професійні здобутки» (іл. 2; 3; 4), побажав Многая літ успішної творчої праці у мирній Україні.

Запрошеними до слова були: салезіянин, єпископ УГКЦ, екзарх Донецький Максим Рябуха (іл. 5), о. Іван Галімурка, Адміністратор храму свв. Ольги і Єлизавети (пл. Кропивницького) у Львові (іл. 6); заступник голови НТШ Андрій Фелонюк (іл. 7); голова львівського відділення Союзу Українок проф. Лідія Бойчишин (іл. 8); кандидатка філологічних наук, професорка, завідувачка кафедри

Іл. 1. На стенді представлено науковий доробок Оксани Сапеляк. Підготував завідувач сектором експозиції Музею етнографії та художнього промислу Інституту народознавства НАН України Андрій Колотай

Іл. 2; 3; 4. Академік Степан Павлюк вручає Оксані Сапеляк нагороду

Іл. 5. Ювілярку вітає екзарх Донецький Максим Рябуха

Іл. 6. Ювілярку вітає отець Іван Галімурка. Адміністратор храму свв. Ольги і Єлизавети у Львові

історії та культури української мови, головна редакторка наукового журналу «Лінгвостилістичні студії» Світлана Богдан; сестра Стефанія Марко, згромадження сестер святого Йосифа Обручника Пречистої Діви Марії, доктор богослов'я, старша викладачка кафедри богослов'я УКУ (іл. 9); народна артистка Національного академічного українського драматичного театру ім. Марії Заньковецької Людмила Никончук (іл. 10); Солістка Львівської Національної Філармонії, голова Львівської

Іл. 7. Ювілярку вітає заступник голови НТШ Андрій Фелонюк

Іл. 8. Ювілярку вітає голова Львівського відділення Союзу Українок професор Лідія Бойчишин

Іл. 9. Ювілярку вітає сестра Стефанія Марко, згромадження сестер святого Йосифа Обручника Пречистої Діви Марії, доктор богослов'я, старша викладачка кафедри богослов'я УКУ

Іл. 10. Народна артистка Національного академічного українського драматичного театру ім. Марії Заньковецької Людмила Ниччук

Іл. 11. Солістка Львівської Національної Філармонії, голова Львівської міської організації Союзу Українок Ксенія Мацегора

міської організації Союзу Українок Ксенія Мацегора (іл. 11); настоятель храму Пресвятої Богородиці Володарки України отець Зіновій Хоркавий; Олександра Мечева — педагог, політик, відома громадська діячка з Івано-Франківська (іл. 12) та інші поважні промовці. З доповідями про творчість Оксани Сапеляк виступили проф. Ярослав Тарас, с. н. с. Володимир Дяків та музеєзнавиця Галина Виноградська.

В залі було розгорнуто експозицію художника, члена Співки художників України Олега Денисов-

ця на тему війни. Представлений портрет Оксани Сапеляк пензля митця «Ода сучасниці».

Щиросердечні вітання ювілярці з побажаннями міцного здоров'я і подальших успіхів на науковій ниві!

ВІТАННЯ ВІД ІМЕНІ КОЛЕКТИВУ МІЖНАРОДНОГО ІНСТИТУТУ ОСВІТИ, КУЛЬТУРИ ТА ЗВ'ЯЗКІВ З ДІАСПОРОЮ

Ірина КЛЮЧКОВСЬКА

Міжнародний інститут освіти, культури та зв'язків з діаспорою НУ «Львівська політехніка» від щирого серця вітає Вас з ювілеєм!

Чи могла знати юна красуня з Волині, що, здобуваючи стольний Львів, її чекатимуть важкі випробування, радощі і перемоги? Ось вона, молоденька в гуцульській убері посеред гірської природи разом із ще одною «гуцулкою» Ольгою Горинь: і доволі лишня краса, і духовна краса на їхніх лицах! Вони наче забули про те, що живуть в «імперії зла», що чорні вітри згущуються над ними. Вона, вчителька української літератури і мови у львівській школі, переймається долею рідного народу і долею українських дисидентських родин. Вибір цієї дороги не супроводжувався душевними муками. Але постійні перешкоди супроводжують енергійну і талановиту вчительку. На якийсь час потрібна була втеча до рідних любомльських краєвидів, щоб полікувати душу.

І знову Львів. Її життя виповнюється багатомірно і щедро. Вона знаходить свій прихисток як науковець-етнолог, а згодом і знавець нашої діаспори у Південній Америці — в Інституті народознавства НАН України. Водночас відчуває і свій громадянський обов'язок у часи національного Відродження і, як Українка, у Союзі таких же жінок. Вона також прагне прислужитися і як сумлінний урядовець.

Цьогорічна ювілейна весна бере своє — змінює темний колір на зелену барву життя.

Отож ця коротенька розповідь у третій особі — це про Вас, Пані Оксано. То ж бажаємо в добрім здоров'ї і дусі, випростовуючись від злих ударів Долі, впевнено і мужньо простувати до обраної Зорі.

1л. 12. Вітає Ювілярку Олександра Мечева — педагог, політик, відома громадська діячка з Івано-Франківська

ЛЬВІВСЬКИЙ ВІДДІЛ СОЮЗУ УКРАЇНОК

10 квітня 2025 року відзначила свій ювілей перша голова відродженого Союзу Українок у Львові та Львівській області — Оксана Сапеляк. Львівський відділ Союзу Українок щиро вітає шановну пані Оксану Сапеляк з ювілеєм!

Діяльність пані Оксани у період національного відродження на початку 1990-х років відіграла важливу роль у формуванні нашої організації. Саме під час її головування було відновлено діяльність Союзу Українок у місті Львові, а також розпочалося активне створення осередків по всій області. Завдяки її лідерству та відданості Союз Українок зміг об'єднати тисячі жінок, спрямовуючи їхню енергію на відродження духовності, культури та громадянської свідомості. Діяльність була спрямована на створення тематичних комісій, а також на налагодження зв'язків з українською діаспорою та підтримку видавничих ініціатив.

Оксана Сапеляк є відомою науковицею, кандидаткою історичних наук, старшою науковою співробітницею Інституту народознавства НАН України та дійсною членкинею Наукового товариства імені

Іл. 13. Форум «Жінки в науці». Сидять Оксана Сапеляк, Зореслава Ромовська. Стоїть за ними Валентина Здоровенко. Львів, 2019 рік

Шевченка. Наукові дослідження та публікації пані Оксани, зокрема у галузі етнології та історії, є важливим внеском у розвиток української науки.

Основні праці Оксани Сапеляк: Етнографічні студії в Науковому товаристві імені Шевченка (1898—1939 рр.); Українська спільнота в Аргентині: історико-етнологічний аспект; Парагвайці українського походження: церковно-громадське життя; Комплексність методології українського народознавства кінця XIX — початку XX ст.; Церковно-громадське життя парагвайців українського походження; Шкільництво та просвітницька праця духовенства в Галичині на зламі XIX—XX ст.; Харчування покутян; Обробка шкіри та вироби з неї на Покутті; Превентивна система виховання Товариства Салезіян; На сторожі українства. Ці праці відображають широкий спектр наукових інтересів Оксани Сапеляк, зокрема вивчення української діаспори, традиційної культури та історії етнології в Україні (іл. 13).

Життєва позиція пані Оксани, інтелектуальна глибина та відданість українській справі є прикладом для багатьох жінок.

Бажаємо пані Оксані міцного здоров'я, радості, невичерпної енергії та нових звершень на благо України! Многая Літа!!!

ВІТАННЯ ВІД ПАРАФІЯН ХРАМУ ПРЕСВЯТОЇ БОГОРОДИЦІ — ВОЛОДАРКИ УКРАЇНИ

Лариса ЛЕЩУК

До численних привітань, що линуть до Вас нині, Вельмишановна Оксано Адамівно, дозвольте долучити й НАШЕ — усіх парафіян храму Пресвятої Богородиці — Володарки України.

Коли на початку 1990-х треба було поставити підпис (від влади!) на дозвіл щодо передачі нашої громаді ту напівзнищену недобудову церкви, Ви твердо, рішуче зробили це!

Наша вдячність нехай лине до Бога — ми об'єднались відтоді у побудові християнської України і наших душ!

Наш духовний провідник о. Зіновій нині вітав Вас від усіх нас (іл. 14)! Прийміть і мою особисту християнську любов з великою вдячністю. Хай Господь благословляє щомиті!

НА ПОШАНУ МОЇЙ УЧИТЕЛЬЦІ ЖИТТЯ

Дарія КУЛЬЧИЦЬКА

Оксана Адамівна Сапеляк (Денисовець) — одна з яскравих квіток у вінку України, чудова людина, улюблена вчителька, творча майстриня, ентограф, науковиця, лідерка жіночого руху, авторка багатьох публікацій, досліджень з національних питань та розвитку української свідомості, любляча мама і бабуса, патріотка і ще багато її стежин роботи. Для мене це моя улюблена вчителька не тільки зі школи, а й впродовж усього життя. Коли в 1960-х зі школи зникла вона і ще національно свідомі вчителі, почалися облави на наші зошити з української. Ми, хоча дітлахи, але вже відчули небезпеку і — кілька нас — зібравши зошити, закопали їх у парку Психікарні, де часто гуляли. Але перед тим ми вивчили на пам'ять всі сторінки. Досі пам'ятаю «дорогу, що лягла на перехресті і зажурилась», «олень, який цидулку листя в розі носить». Не знали, що це були рядки заарештованих поетів і письменників, на яких ми розбирали підмети і розділові знаки на уроках... А далі — з Оксаною Адамівною створювали і працю-

вали в жіночих організаціях, осередках партій, вона по світу збирала інформацію для своїх етнографічних досліджень, а потому робили презентації своїх праць у містах і засніжених селах, особливо перед молоддю, від якої залежить поступ країни.

Я проходжу поряд з Оксаною Адамівною, цією неймовірною людиною, усе своє життя, і черпаю, як з цілющого джерела — знання, відданість народу, національну ідею, духовну велич, неймовірну працездатність, тендітність і делікатність, красу і зовнішню і духовну.

Щирі вітання, любов, захоплення і побажання сил у натхненні, роботі і житті у вільній країні, моя дорога Людино.

ОДНА З ЯСКРАВИХ ПОСТАТЕЙ УКРАЇНИ

Галина ЛУЦИШИН

Оксана Адамівна Сапеляк — одна з яскравих постатей України, науковиця, етнографиня, учителька, майстриня лідерка жіночого руху, авторка багатьох праць, публікацій, досліджень в галузі етнографії, релігії, культури та національних питань розвитку української національної свідомості. В історію своєї держави, в її духовну та культурну спадщину Оксана Адамівна заклала потужний пласт, як результат великої праці, любові до Бога і щирої любові до своєї землі, до людей. Міцного здоров'я уродинниці та усіх звершень задуманого!!!

СВЯТОБЛИВЕ ПРИЧАСТЯ РІДНИМ СЛОВОМ (СПОГАДОВО-ПОДЯЧНИЙ ДИСКУРС)

Виступ на урочистій Академії,
присвяченій 80-річчю Оксани Адамівни Сапеляк
(іл. 15)

Світлана БОГДАН

Всечесні Отці! Преславна Ювілярко!

Високодостойне й взірцево хвальне науковомистецьке товариство!

Сьогодні я привезла святочні вітання з нагоди урочистої Академії високошанованої Ювілярки в славне місто Лева з міста Лесиної Надії, з землі,

ISSN 1028-5091. Народознавчі зошити. № 3 (183), 2025

Іл. 14. Ювілярку вітає настоятель храму Пресвятої Богородиці — Володарки України отець Зіновій Хоркавий

Іл. 15. Ювілярку вітає професорка Східнослов'янського університету ім. Лесі Українки, головна редакторка наукового журналу «Лінгвостилістичні студії» Світлана Богдан

яка дотепер пам'ятає й шанує зі студентських днів талановиту й неповторну студентку Оксану Денисовець (і персональні пресвітлі зичення — від Заслуженої вчительки України, соратниці й однодумиці Валентина Мороза і Дмитра Іващенко — Лесі Ковальчук, яка навчалася разом із Ювіляркою в тодішньому Луцькому педінституті, а ще — від знаної мистецтвознавиці Зої Навроцької), переливи й мелодіку її оксамитового голосу пані Оксани Сапеляк та переконливість її неповторних прилюдних націєцентричних виступів у Волинському на-

ціональному університеті імені Лесі Українки вже у новітню добу.

Найпогожіші й найщемкіші зичення передаю від рідного краю, який благословив у світ квітневої днини в шляхетній сільській родині Денисовців неповторну Особистість, від усіх голядинських стежечок-доріжечок, які свято бережуть кожен слідочок маленької Оксанки.

А щонайсердечніші й найшанобливіші слова подячно-величальні я привезла в згорсточку своєї душі (зізнаюся, я тримаю їх повсякчас на самому денці) від усіх моїх смолярців (з отого майже хутірного села на «дикому» (вільному) європейському заході, яке єдине в усій соборній Україні пишеться Св. Смолярі, подібно, як Св. Петро чи Св. Миколай, щоправда, це скорочення має іншу семантику — Світязькі, бо розташоване недалеко від усіма знаного озера Світязь, із села, що, до слова мовлячи, нарешті повертає свою правомірну граматичну форму Смолярі, про котру ще в минулому столітті неустанно й аргументовано мовила наша дорога Ювілярка), які школярської пори запізнали щонайбільшого щастя й дару небесного — мати Вчителя, котрий змінив усущіль раз і назавжди вектор їхнього особистісного виросання, Вчителя, в храмі науки котрого з Божого милосердя перебуваємо всеньке життя.

А зустрілися-запізналися ми ще минулого століття, 53 літа тому. Отож, дозвольте запропонувати Вам, високошановне товариство, невеличку ретромандрівку, аби зрозуміти, як розпочиналася наша спільнодорога і чому вона виявилася такою тривкою і незмінною дотепер.

1 вересня 1972 року до нашої школи в Смолярах Світязьких прийшла нова вчителька української мови й літератури. Її приїзд, як і багато чого іншого в нашому житті, був, мабуть, випадковістю (принаймні, так мені видавалося спочатку), а точніше — «Великим Мусом», за висловом Василя Стуса (то вже згодом від батьків своїх я дізналася, що через переслідування її як національно свідому Особистість було звільнено зі школи у Львові, вона залишилася без праці, без жодної змоги влаштуватися деінде, а тому й приїхала шукати прихисток у рідні краї, до своєї домівки в Голядині, а наша школа виявилася єдиною, де її взяли на роботу). І все сталося, як у тій загальновідомій примовці «не було б щастя,

то нещастя допомогло» (у моїх Смолярах частіше, щоправда, ще приказують «*німа нічого поганого, щоб на добре ни вейшло*»).

Отож, тієї першOVERесневої днини в нашу класну кімнату (направду-таки класну!) до нашої старенької школи (спорудженої на кошти громади села ще 1928-го року) зайшло, ні — зійшло Небесне Диво: у вишиванці, зі словом Лесі Українки на вустах, із сонячною усмішкою, з дивовижним сяйним голосом, таке неповторне, велемудре, магнетичне. Моє серце одномиттєво мовило: «*Це та, на яку ти чекала щомиті і на яку будеш тепер взорувати*». Ось тому я вже не йшла — летіла до дому зі школи тієї днини. Мама не могла збагнути, що трапилося. «Мамочко, я тепер знаю, ким я хочу стати. Хочу бути філологом, як Оксана Адамівна».

А попереду мене чекали два роки суцільної радості й щастя (а чи тільки мене? Поза сумнівом — для всіх смолярських школяриків, бо готові вони були цілими днями мати саме її уроки, а тому, якщо така нагода траплялася, всі одногласно вигукували схвальне «ура!»). То було направду щоденне пізнання себе в рідному слові й через слово. Але одразу зауважу, йшлося не тільки й не так про вивчення якихось морфологічних глибин української мови (а саме їх вивчення передбачала тодішня програма для школяриків 5 класу) чи теоретичних засад нашої літературної світобудови, бо кожен урок — то був насамперед крок до українства завдяки рідному слову. І передовсім — шукання свого історичного коріння через мову, плекання національного осердя, щонайперше — національної свідомості, національної гідності й національної самоповаги, відхід — по мачині — від комплексу меншовартості, який так щедро й категорично культивувала тодішня влада Українцям, зрештою, як і всім іншим «гвинтикам єдиного совєцького механізму». До нас приходило розуміння, що Українець має бути повсякчасно мудрим, шляхетним і красивим (якою і була наша Вчителька), бо за нами — потужна культурна спадщина, бо ми, кажучи Франковими словами, такі «не вчорашні». Маленьким п'ятикласником Оксана Адамівна по крапельночці (але системно й послідовно) показувала через слово, через власне словодіяння шлях самовиросання, передовсім — духовного. Так поволі смолярські школярики ставали Українцями.

У тій нашій смолярській школі сучасна НУШ могла б, за бажання, багато-таки чого почерпнути, аби не винаходити велосипеда вдруге.

Інтерактивом, різними колективними проєктами, роботою в групах та індивідуальною були просто переповнені всі наші уроки. Важливим (і чи не найвагомішим!) інструментом навчання-виховання були щоразу ретельно дібрані тексти, речення для аналізу (щоднини!). Найчастіше то були фрагменти творів Лесі Українки, Миколи Вінграновського, Василя Симоненка, Ігоря Калинця і Михайла Стельмаха. Але не тільки. Ще була ціла низка афористичних висловів, тематично об'єднаних, якщо узагальнити, однією назвою: «Чужинці про Україну, про її слово й пісні». Власне вони й покликані були формувати (безпосередньо й опосередковано) наш Український стрижень і наше, кажучи Стусовими словами, «пряmostояння». То були, зокрема, слова Ватрослава Ягича, Адама Міцкевича, Павла Халебського та інших європейських знаменитостей. Назву лише декілька з них: «Співи козаків радують душу й зціляють від печалі, бо йдуть вони від серця й виконуються наче з одних уст» (Павло Алеппський, арабський учений XVII ст.); «Українські простори — столиця ліричної поезії. Звідси пісні невідомих поетів поширювалися по всій слов'янщині» (Адам Міцкевич); «Якщо вважати поезію за історію людських сердець, то такою є красива й найбагатша душевна поезія українців» (Ватрослав Ягич, хорватський філолог XIX—XX ст.). І не було жодного сумніву й щонайменшого побоювання в Оксани Адамівни, що ці велемудрі думки радше на виріст для нашого дитячого сприйняття. Дарма, бо так (знову ж таки цілеспрямовано (!)) сіялося те, що мало неодмінно впасти на благодатний ґрунт і прорости, бо слово ж світ «і будує, і руйнує». Залежно, яке посієш. А що вже мовити про юні душі! Ці всі висловлювання ретельненько записувалося до окремого грубенького зошита (у мене — коричневого кольору), який бережу дотепер, як дорогоцінний скарб (а чи не такі скарби найперше мають бути з нами повсякчас, якщо ми прагнемо жити в Українській Україні?). У тім зошиті були окремі рубрики: про книжку, про Україну, про віднайдені в художніх текстах мовні скарби тощо. Так закладалися основи Української мовної особистості, здатної у прийдешньому творити-розбудовувати Український світ.

Особливий акцент Оксана Адамівна робила на вивченні нашого говіркового лексикону, бо то ж, за її переконанням, не бур'ян, як називали його тодішні мудраґелі-світила від освітньої й наукової царини, розгорнувши ще один фронт «боротьби» — з діалектами, які неминуче, на їхню думку, мали згинуть (так і кортіло їх запитати: «А що ж би тоді жило наш літературно-мовний океан?»). Ми вибирали ці діалектні слова, слухаючи наших бабусь-дідусів (зрештою, вбираючи їх із дитинства, як повітря, з материнським молоком), записуючи з народного першоджерела легенди, перекази, пісні. Такі-от собі пошукові проєкти діалектологічно-фольклористичного спрямування.

Я дотепер бережу в душі напам'ять читання-проживання Оксани Адамівни на уроках літератури творів Михайла Стельмаха (дзвони тих лебединих крил, які вони струшують на землю, я чую дотепер щовесни (образ — із «Гуси-лебеді летять»)); я і зараз бачу, як заходить у шкільні оселі золоточубий вересень із його «Щедрого вечора»), Миколи Вінграновського (уявляю собі отого чорнісінького кота, за яким «ішла весна», чудернацьких каченят, що «почапали по чаполоті»), Степана Васильченка (щоразу з трепетом пригадую його слова про Україну, як «країна смутку і краси, країна, де найбільше люблять волю і найменше мають її, країна гарячої любові до народу і чорної йому зради» (із «Широкий шлях»)), Лесі Українки з її життєствердним «коли я крицею зоблюсь на тім вогні»... І цей ряд життєдайних мислєобразів із тієї шкільної пори невечерпний.

А ще було спільнотворення поштівок — до різних свят (не до «октябрських-«первомайських»», звичайно ж, бо були в нас у пошанівку зовсім не совєцькі празники). І не тільки їх словесне оформлення було об'єктом нашого творення, а й естетичне оформлення з використанням заздалегідь засушеного поліського різнотрав'я-листя-квіття, бо ж естетичне виховання в методиці Оксани Адамівни було ой яке ваговите.

Повсякчасна неустанна увага — і до вивчення народних пісень, традиційних танців, а відтак — їхнє виконання-відтворення нами на сцені. Зауважу принагідно таку-собі цікавинку й дивницю тогочасну: за відсутності музики в нашій тодішній школі і потрібних технічних засобів, мелодійне тло танечних виконань здійснювалося під музикування («під язик», в

Іл. 16; 17. Шевченківські дні у школі. 1973 рік

термінах нашого говіркового мовлення) Оксани Адамівни і моєї мами, Марії Василівни (вона була нашим класним керівником), що аж ніяк не перешкоджало нам пізнавати ритміку й рухи поліських танців, їх дивовижну життєдайну красу (іл. 16; 17).

А скількох гигабайтів емоційних варта моя найпершіша екскурсійна мандрівка з однокласниками на закінчення п'ятого класу в музей Лесі Українки в Колодяжне (яка, ймовірно, дозволить собі припустити, суттєво позначилася в майбутньому на виборі моїх науково-пошукових уподобань)! Важливо, що Оксана Адамівна готувала нас до неї: задовго до поїздки читала нам на уроках літератури її твори, на уроках мови — частенько використовувала Лесині афористичні вислови як матеріал для вивчення граматичної (а чи тільки граматичної!) будови нашої мови. А ще — багато й прецікаво розповідала нам про її життєпис (зауважу: не про її хвороби, не про слабкість фізичну — ні-ні), а про те, як родина, а передусім — мама, формувала її читацькі упо-

добання, спонукала до вивчення фольклорних скарбів, до пізнання щонайперше таїни рідного слова, як виховувала своїх дітей «в українській мові». Тоді ж я уперше дізналася з її вуст про те, що Лесині сестри — Оксана й Ізидора — ще живі й мешкають за кордоном. І та поїздка вантажівкою з усім класом у Колодяжне, і мої перші кроки в Косачівській садибі, і мої неймовірні враження, коли я переступила поріг Лесиного «білого» будиночка — дотепер виповнюють мою душу світлою незабутністю.

Не можу не згадати й наші неймовірні свята (від ідей — до досконалого втілення — її власне авторські ініціативи й реалізації), передовсім Шевченківські, з нашою неповторною літературною газетою-стіннівкою «Школярські вісті» (не без справдешньої гордості закцентую: за підсумками різних конкурсів її було визнано найкращою не тільки в районі), на сторінках якої були представлені наші перші «письменницькі» здобутки, бо для Оксани Адамівни ми всі були талановиті, а тому віршували, казкували, ставали неперевершеними оповідачами, інтерв'юєрами, драматургами) і нашими постановками Шевченкових творів, і проникливим, душевним (а не просто виразним!) читанням таки ж напам'ять (а не з гаджетів) його багатьох поезій, і неодмінним — душею прожитим-відчутим Кобзаревим словом із вуст самої Оксани Адамівни (мені дотепер бринять ті її акценти, ті великомовні паузи в Тарасових рядках на одному з таких свят: «*Та неоднаково мені, / Як Україну злії люде / Присплять, лукаві, і в огні. / Її, окрадену, збудять... Ох, не однаково мені*»). Нагадаю ще одну характеристичну, як на мене, деталь тих святочних зібрань: задовго до звичного вже тепер Дня вишиванки смолярські й голядинські діточки (а це було, зауважу, не тільки не звично для загалу, а й не зовсім безпечно, як на тодішні реалії) виймали з бабусиних скринь вишиванки-літники-корсетки-крайки-пацьори: вони гріли-прикрашали не тільки тіло, а й наші душі. Сама ж Оксана Адамівна мала і кілька сучасних (пречудових!) власноруч створених вишиванок, одягала їх до школи навіть у будень (узори з двох її вишиванок моя мама відшила й мені). Зауважу, то була водночас і вагома грань її особистого обдарування, її численних талантів.

Не можу не нагадати ще одну іпостась нашої повсякчасної духової сув'язі з шановною Ювіляркою, яка назавжди привернула мою душу незримими ни-

точками любови до пані Оксани: вона мала і має дотепер дивовижну здатність зачаровувати незвичним словом, вишуковуючи його в невичерпній словниці рідної мови, а потім — даруючи іншим. Одне з таких слів — **СЛАВНИЙ**. Воно ввійшло в мій особистий лексикон не зовсім втішної для мене днини: в день, коли Оксана Адамівна заклікала мене з подругою на прощання в свою голядинську дому: вона поверталася через два роки до Львова. А на згадку — подарувала нам із Надійкою книжки. Мені — про народне мистецтво українців із посвятою «*Гарній учениці і славній дівчинці Світлані Богдан*». Відтоді я запричастилася цим словом на всеньке життя (та й усім його словотвірним рядом). Зізнаюся щиро: він — один із моїх улюблених (а любить його, за моїми спостереженнями, й наша Ювілярка). Вслухаймося, яка ж то дивовижна мелодика й розкіш словотворення: *славно, славний, славен, славѣта «історія», славѣтник «прославлена людина», славимий, славнейко, славненький, славнѡване «ювілей», славонька, славутний, славутній, славність, славляться, славлення, славник, прославлений, прославляти, уславлений, уславлювати, уславляти...* Дивно, але з-поміж зафіксованих в узусі нашої мови нема чомусь фемінітива з цією твірною основою. Отож, висоповажани добродійки й добродії, створімо його сьогодні разом для нашої славутньої Ювілярки — **СЛАВЕТНИЦЯ**.

Як же ж то преславно, дорога й високошанована наша Славетнице, що з Божої ласки мені даровано Вчителя всього мого життя, що моя життєва дорога освячена й благословенна Вашим Словом: дякую Йому, що маю на кого взорувати щодниньки — в Слові, в Ділах, щонайбільше — в самовідданому служінні науці й громаді — для загального добра, для реального й дієвого утвердження національно-центричної розбудови Української держави. Я дотепер вчуся в пані Оксани (так-так, і це чистісінька правда, мовлю ж бо сповідально), вчитуючись у її численні наукові студії й науково-популярні видання (до одного з них, до речі, маю і я приємну дотичну причетність (на її ж прохання) — своєю світлою ромашкою із квітника моєї доли одного росяного ранку, що стала однією з поштівків із афоризмами моєї матусі), прислухаюся до її мудрих порад (усних, телефонійних і фейсбуківих), черпаю мудрість із її прилюдних виступів — конференційних і лекційних

Іл. 18; 19. Лекція Оксани Сапеляк у Волинському університеті імені Лесі Українки. 11 листопада 2010 року

(зокрема, у Волинському університеті за останнє десятиліття їх було дві — з дуже позитивними й захопливими відгуками студентсько-викладацької аудиторії) (іл. 18; 19).

Наведу тільки фрагмент оцінного ряду з відгуків студентів про лекторку: *світла, розумна, елегантна, інтелігентна* (Ольга Гаврилюк); *захоплива, весняна, калинова, арфо мовна* (Богдана Приймак); *ерудована, цікава, розумна* (Ірина Ващук); *привітна, справжня, творча* (Тетяна Гаврилюк); *люб'язна, емоційна, мудра, душевна, щира* (Анна Козак); *поважна, невимушена, освічена, світла, сентиментальна, невідкорена, національно свідомо* (Вікторія Клімук); *весела, пунктуальна, крас-*

Іл. 20. Портрет Оксани Сапеляк. Художник — Олег Денисовець

номовна, цікава, чесна, оптимістка, інтелектуалка (Юлія Шкабко); чуйна, емоційна, інтелектуальна, порядна, мудра (Діана Сірко); мудра, розумна, начитана, не нудна, стримана, дотепна (Аліна Зубчик); професійна, натхненна, безцінна (Ольга Манчик); професіонал, багатогранна, щира, відкрита, розуміюча, комунікабельна, знавець студентських душ (Тамара Михайлевська); духовна, трепетна, значима, мелодійна, повчальна, переконлива особистість (Тетяна Поляк); не втрачає актуальності поглядів, сильна духом, харизматична, має багато досвіду, надихаюча, вміє гарно говорити (Іванна Пікула); освічена, цікава, приємна, обізнана, чудово виглядає (Мирослава Оласюк); світла, щира, великодушна, сентиментальна, красномовна, мудра, досвідчена (Діана Будь). (Ці лекції можна, до речі, послухати в записі на ютубі). Не перестаю дивуватися її залюбленості в красу світу, в квіти, в усе, що додає світла й позитиву, зачарована дотепер (як у дитинстві) її повсякчас вишуканому вмінню ошатності й шляхетності в доборі одягу. А головне — мою душу тішать слова, які, без перебільшення й будь-якого патосу, мені спадають цієї миті на думку: це відомі Шевченкові слова, які (дозволю собі невеличку трансформацію текстову) беззастережно стосу-

ються, як на мене, і Вас, дорога й люба моїй душі Ювілярко: «Ви чесно йшли: у Вас нема зерна неправди за собою».

І, насамкінець, я хочу подякувати Вам — за багатолітню науку, за світло, яке тримає мене в найважчій миті мого життя — словами моєї одногрупниці, талановитої письменниці Тетяни Крижанівської:

*Коли й несла — все-таки світити.
Усе життя нести оте світіння,
Бо найстрашніше — душу загубити:
Іще людина, а уже — пів тіні.
Зими якоїсь чи якогось літа,
Коли сльоза у голосі затерпне,
Прийти і повернуть хоч крихту світла
Цій дивній жінці із талантом зірки.*

Хай милосердний Господь дарує Вам прещедро, пані Оксано, натхнених літ, щоб при добрім здоров'ї ряст топтати кожного многотрудного творчого літа, а нас, Ваших суголосниць і суголосників, причасниць і причасників Вашого СЛОВА, тішити своїми творчими ужинками! Дай, Боже!

ОКСАНІ САПЕЛЯК З НАГОДИ ПОВНОКВІТТЯ

Марія ЧУМАРНА

*Народжена весною для весни, (іл. 20)
Ти первоцвітом правди сповиваєшся,
В любові щирій між людьми збуваєшся,
Змітаєш сніг, як відболілі сні.*

*І як би доля не пекла свавільна, —
Ти нескоренна, сильна, завжди вільна, —
Не випускаєш із своїх долонь
Первісний творення вогонь.*

*Бо ти, Оксано, мов квітневий цвіт,
Що не підвладний облітанню літ,
І серце, обцільоване весною,
Завжди відкрите до краси розвою,*

*Завжди розкрилене, як бузьки, що вертаються...
Землі єдиній у любові сповідаються...
І цей пучок дозрілих в серці літ —
Лиш поклик у нових збувань політ!*

*Збувайся, променися серцем чистим,
Нанизуй многих літ ясних намисто!*